Katyn: unha cuestiÃ³n non resolta?

Description

Co encontro entre o primeiro ministro ruso Vladimir Putin e o seu homÃ³logo polaco Donald Tusk o pasado 7 de abril, comezaron os actos conmemorativos do 70Âº aniversario da masacre de Katyn, nome co cal coÃ±Ã©cese a execuciÃ³n de case 22.000 integrantes da elite militar e cultural de Polonia no territorio occidental da UniÃ³n SoviÃ©tica (hoxe Rusia, UcraÃna e Bielorrusia) durante a Segunda Guerra Mundial.

As vÃtimas de Katyn foron cidadÃ¡ns polacos, sobre todo militares, moitos deles oficiais do ExÃ©rcito, pero tamÃ©n civÃs, capturados durante a invasiÃ³n soviÃ©tica a Polonia en 1939, e internados nos campos de concentraciÃ³n, principalmente de Kozielsk, Starobielsk e Ostashov. En abril e maio de 1940, co cumprimento da orde de PolitburÃ³ soviÃ©tico, os prisioneiros de guerra foron executados dun tiro na caluga e enterrados en enormes fosas comÃºns en Katyn, JÃ¡rkov, Miednoye e outros lugares no territorio da ex URSS.

As primeiras tumbas comÃºns foron descubertas pola Wehrmacht (exÃ©rcito alemÃ¡n) no bosque de Katyn en 1943, de alÃ a expresiÃ³n â??masacre de Katynâ?• que se utiliza para o conxunto de acontecementos ocorridos na primavera de 1940. A matanza foi empregada con fins propagandÃsticos polo rÃ©xime nazi, mentres que o lÃder soviÃ©tico Josef Stalin culpaba da autorÃa aos alemÃ¡ns. Durante os 45 anos de rÃ©xime comunista en Polonia, o asunto de Katyn foi a proba mÃ¡is fehaciente de lealdade Ã¡ UniÃ³n SoviÃ©tica, con graves consecuencias para os que cuestionaban a versiÃ³n oficial.

A responsabilidade do rÃ©xime stalinista admitiuse por primeira vez e de xeito oficial coas declaraciÃ³ns do ex presidente soviÃ©tico Mijail Gorbachov en 1990 e, posteriormente, por parte do tamÃ©n ex presidente ruso Boris Yeltsin. Con todo, as investigaciÃ³ns rusas iniciadas entÃ³n pechÃ¡ronse en 2004, durante a presidencia de Putin, en virtude dunha disposiciÃ³n secreta da fiscalÃa militar. Rexeitouse a cualificaciÃ³n do asasinato como un acto de xenocidio ou crime de guerra, Ã© dicir, os delictos que non prescriben, o que permitirÃa xulgar aos culpables, e denegouse a rehabilitaciÃ³n das vÃtimas.

Un paso adiante?

Ao longo das semanas precedentes ao aniversario, na prensa polaca, rusa e internacional escribÃase do cambio de ambiente, do achegamento dos veciÃ±os ou dun paso importante nas relaciÃ³ns entre Polonia e Rusia. SubliÃ±Ã¡base a proxecciÃ³n na canle da televisiÃ³n pÃºblica rusa da, ata entÃ³n mal vista polo Kremlin, pelÃcula â??Katynâ?• do cineasta polaco Andrzej Wajda, asÃ como os esforzos de Moscova por â??atoparâ?• a chamada â??lista bielorrusaâ?•, a cal contÃ©n os nomes, aÃnda descoÃ±ecidos, de 3.870 militares polacos fusilados nas mesmas circunstancias no actual territorio bielorruso, cuxas tombas aÃnda non se atoparon.

O encontro non trouxo consigo as soluciÃ³ns concretas como a revelaciÃ³n da â??lista bielorrusaâ?• ou a promesa da rehabilitaciÃ³n das vÃtimas. Con todo, as declaraciÃ³ns de Putin foron observadas en Polonia como un intento por suavizar a postura de Rusia. Ã? mÃ¡is, tendo en conta as probas que por parte da prensa rusa cuestionan a culpabilidade do rÃ©xime de Stalin e, ata por algÃºns representantes das autoridades pÃºblicas ao longo de ÃºltimOs anos (sen que existise reacciÃ³n de parte de Kremlin), tan sÃ³ a presenza de Putin no bosque de Katyn foi considerado como un pequeno xesto de achegamento.

En procura de soluciÃ³ns reais

No entanto, o asunto de Katyn, ademais da vertente polÃtica, ten tamÃ©n o seu aspecto xurÃdico. A pesar da actitude pasiva das autoridades rusas e de varios intentos por alargar, primeiro, a case secreta investigaciÃ³n militar e, logo, o procedemento ante os xulgados rusos, as familias dos fusilados conseguiron esgotar a vÃa xudicial prevista, o que lles permitiu a interposiciÃ³n das demandas contra Moscova no Tribunal Europeo de Dereitos Humanos en Estrasburgo.

A pesar do que teme Rusia, o que buscan os parentes das vÃtimas non Ã© a indemnizaciÃ³n, aÃnda que o Tribunal pode decidir sobre esta *ex oficio*, senÃ³n o recoÃ±ecemento do crime como un acto de â??xenocidioâ?• ou un â??crime de guerraâ?•, a explicaciÃ³n e as desculpas oficiais por parte de Moscova. Con todo, neste sentido, a sentenza do Tribunal

pÃ³delles desesperar.

O Tribunal en ningÃºn caso ten competencia para obrigar a Rusia a rehabilitar Ã¡s vÃtimas ou para influÃr na polÃtica de Rusia doutro xeito. Ã? dicir, a apertura dos arquivos, a publicaciÃ³n dos documentos de investigaciÃ³n militar declarados como Secreto de Estado, a indicaciÃ³n dos lugares das fosas comÃºns que quedan por descubrir, ou a confirmaciÃ³n da identidade dos directamente culpables pola matanza, son os asuntos polÃticos que dependen unicamente da boa vontade de Moscova.

Sen todo iso, o crime de Katyn non se vai a considerar un â??caso pechadoâ?• por parte polaca, aÃnda que tanto as autoridades como a sociedade rusa considÃ©rano un asunto da historia. E iso precisamente constitÃºe a gran diferenza que afecta as relaciÃ³ns entre ambos os veciÃ±os.

MetÃ©ndose na historia

Para Polonia, o crime de Katyn non sÃ³ foi o asasinato de case 22 mil polacos, senÃ³n tamÃ©n medio sÃ©culo de mentiras e de ocultamento da responsabilidade polÃtica, asÃ como de evitar a responsabilidade xurÃdica.

Na sociedade polaca non hai aceptaciÃ³n sobre a falsificaciÃ³n do pasado. No seu lugar, hai un empeÃ±o que a miÃºdo aborda unha obsesiÃ³n, a sacar Ã¡ luz todos os feitos da historia recente aÃnda que sexan dolorosos. Pero esa obsesiÃ³n tamÃ©n ten lados positivos. A saber, no cemiterio de Katyn, as vÃtimas polacas do rÃ©xime stalinista atÃ³panse Ã¡ beira das rusas. Con todo, sÃ³ as tumbas polacas non son anÃ³nimas.

Para Rusia, a crÃtica do rÃ©xime stalinista resulta Ã¡s veces difÃcil de articular. Ã? moito mÃ¡is fÃ¡cil deixar atrÃ¡s o pasado que tentar revisalo. Con todo, Ã© imprescindible entender que a afirmaciÃ³n dos fallos do antigo rÃ©xime non equivale Ã¡ humillaciÃ³n do Estado actual e que o orgullo nacional ten que basearse tamÃ©n na memoria histÃ³rica.

Ã? iso o que transmite a presenza de Putin en Katyn? Ã? un sinal que Rusia acepta o seu pasado con todas as sÃºas consecuencias? Responder a esta pregunta non Ã© nada doado, se temos en conta a resposta oficial de Rusia Ã¡ demanda interposta ante o Tribunal Europeo de Dereitos Humanos.

Nos documentos enviados ao Tribunal non sÃ³ se cuestiona a cualificaciÃ³n do delicto e a xurisdicciÃ³n do Tribunal senÃ³n tamÃ©n a existencia do acontecemento. Ã? dicir, segundo a parte rusa, non Ã© certo que os mortos de Katyn sexan, en primeiro lugar, fusilados.

Acceso ao artigo orixinal no repositorio web 1998-2012

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

Europa ARQUIVO

IDIOMA

Galego

Date Created
Abril 10, 2010
Meta Fields

Autoria :	3752
Datapublicacion :	2010-04-10 00:00:00